

tatást olvasunk. Címe: Az új nemzedék vagy az utánpótlás kérdése. Ez a kérdés soha sem volt oly égetően aktuális mint most. A kérdés az, hogy hogyan teremtsünk utánpótlást az egyes hivatások, életpályák számára. Ez a gond az összes „tanult“ hivatásokat foglalkoztatja, különösen azokat, melyek magasabb képzést követelnek. Mindenfelől tartalékok után néznek, s azokat a parasztságnál és az iparososztálynál vélik feltalálni. Sőt dr. Neugebauer vizsgálatai szerint még a városi néprétegek sincsenek kimerítve. A legradikálisabb út az utánpótlás; eredményes megoldására kétségtelenül az, amelyet Rust birod. közokt. miniszter választott. Terve szerint az elemi népiskolát elvégzett gyermekek egyharmadát a „Hauptschule“-ba kell áthozni, s így meg kell előtűk nyitni az utat nemcsak a felsőbb gyakorlati pályák felé, hanem az „Aufbauschule“-n át a magasabb életpályák irányában is.

Az akadémikus életpályák terén még nehezebb az utánpótlás kérdése. Itt a tanulók száma 40 %-ra esett vissza. Az érettségizettek száma nem elegendő a hiányok pótlására. A német nép még rendelkezik tartalékok fölött s ezek az iparos- és parasztosztályban találhatóak. Itt még igen nagy számban vannak tehetséges gyermekek. Ezek közül ma Breslauban pl. csak 8.8% részesült főiskolai tanulmányokban. Állami támogatással ezt a számot lényegesen fel lehetne emelni.

Az utánpótlás kérdésével foglalkozik Rust miniszter is, s megállapítja, hogy főiskolai tanárok is szűken vannak. A gazdasági intézetek jobb fizetési lehetőségek nyújtásával elvonják a főiskolai tanárokat a tudományos életpályától; itt nem sokat segít az ideálizmusra való apellálás. A diákok száma is csökkenőben van. Ezen csak az általa ajánlott s főtérintett terv szerint lehet segíteni. A tehetségek előtt meg kell nyitni az utat. Ennek nem lehet akadály a szülők szegény volta. A nemzetiszocialista állam ezekkel szemben tudni fogja a kötelességét. Itt csupán arra kell ügyelni, hogy a „Hauptschule“-val kapcsolatos terv keresztülvitelével ne süllyedjen az alkotóképesség nívója.

Jármai Vilmos.

H I R E K.

Jármai Vilmos az állami gyakorló polgári iskolában a német nyelv szakvezető tanára f. évi október hó 20-án, 51 éves korában váratlanul elhunyt. A megboldogultnak sok értékes tanulmánya jelent meg lapunk hátsólapjain. Kartársainak, növendékeinek, a szegedi pedagógusoknak és a magyar polgári iskolai tanárságnak osztatlan részvéte és mély fájdalommal kísérelte el utolsó útjára a jeles pedagógust és nemeslelkű férfit.

A gyakorló polgári iskola új szakvezető tanára *K. Bedekovich Lajos* c. igazgató, a gyakorló polgári iskolában a történelem szakvezető tanára, lapunk érdemes munkatársa, teljes szolgálatának kitöltése után nyugalmába

vonult. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Vicsay Lajost*, a jeles pedagógiai író és szaktanárt nevezte ki utódjául.

A felvidéki, kárpátaljai és erdélyi állami polgári iskolai tanárok szünidei továbbképző tanfolyama.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr f. évi 94176/1941. V. 4. sz. rendeletével a visszacsatolt országrészekről átvett állami polgári iskolai tanárok részére az *Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán és annak gyakorló iskolájában*, miként az előző évben, a folyó év nyarán is szünidei továbbképző tanfolyamot rendezett.

Ez alkalommal a felvidéki, kárpátaljai és az erdélyi állami polgári iskolák tanárai jelentek meg az Alföld metropolisában. A tanfolyam időtartama július 3- július 31-ig, pontosan 4 hét volt.

A tanfolyam 34 előadója által kidolgozott gazdag munkarend célja az volt, hogy a magyar hazába visszatért polgári-iskolai tanároknak a több mint kétévtizedes idegen uralom alatt szerzett műveltségét a magyar nemzeti tárgyak művelődési anyagával kiegészíthesse, őket a magyar szellemi élet gazdagságaival, az egyes szaktudományok főbb eredményeivel, valamint a magyar polgári iskolák belső életét jellemző korszerű nevelési és módszertani elvekkel megismertesse. A tanfolyamon 214 állami tanár jelent meg, résztvett még a tanfolyamon 8 önként jelentkezett tanár is.

A berendelt állami tanárok az alábbi állomáshelyekről jöttek:

Aknaszlatina fl. isk. (2). *Barót* fl. isk. (3). *Bánffyhungad* fl. isk. (3). *Beregszász* f. isk. (2). *Beszterce* l. isk. (3). *Bilke* fl. isk. (3). *Csikszereda* l. isk. (4). *Dés* l. isk. (5). *Érsekújvár* fl. isk. (4). *Érsekújvár* rk. l. isk. (1). *Galánta* fl. isk. (4). *Győr* l. isk. (2). *Huszt* fl. isk. (8). *Ipolyság* fl. isk. (1). *Jolsva* fl. isk. (2). *Kassa* f. isk. (3). *Kassa* i. isk. (1). *Kassa* fl. isk. (2). *Kézdivásárhely* l. isk. (4). *Királyháza* fl. isk. (8). *Kolozsvár* l. isk. (5). *Komárom* l. isk. (5). *Körösmező* fl. isk. (4). *Léva* fl. isk. (6). *Losonc* f. isk. (1). *Losonc* l. isk. (2). *Marosvásárhely* f. isk. (4). *Munkács* fl. isk. (10). *Nagybánya* l. isk. (3). *Nagyberezna* fl. isk. (3). *Nagybocksó* fl. isk. (3). *Nagykároly* f. isk. (1). *Nagykároly* l. isk. (2). *Nagylucska* fl. isk. (4). *Nagysurány* fl. isk. (3). *Nagyszalonta* f. isk. (2). *Nagyszöllös* fl. isk. (12). *Nagyvárad* f. isk. (4). *Nagyvárad* l. isk. (2). *Orosháza* f. isk. (1). *Ökörmező* fl. isk. (3). *Perecseny* fl. isk. (8). *Rímaszombat* fl. isk. (1). *Salgótarján* fl. isk. (2). *Sepsiszentgyörgy* f. isk. (3). *Somorja* fl. isk. (1). *Szamosújvár* l. isk. (5). *Szatmárnémeti* f. isk. (1). *Szentmiklós* fl. isk. (5). *Szerednye* fl. isk. (3). *Szerencs* fl. isk. (1). *Székelykeresztúr* l. isk. (3). *Székelyudvarhely* l. isk. (4). *Szilágycseh* fl. isk. (1). *Szobránc* fl. isk. (1). *Szolyva* fl. isk. (7). *Tapolca* f. isk. (1). *Técső* fl. isk. (5). *Tornalja* fl. isk. (2). *Ungvár* f. isk. (4). *Ungvár* l. isk. (3). *Ungvár* fl. isk. (4). *Vágsellye* fl. isk. (1). *Zilah* l. isk. (1). *Zseliz* fl. isk. (2). **Összesen: 214 tanár.**

Az önként jelentkezett tanárok az alábbi iskoláktól jöttek: *Budapest*. *Horthy M.-né Gyermekotthon* (1). *Dés* rk. pl. isk. (1). *Érsekújvár* rk. pf. isk. (3). *Győr* rk. pl. isk. (1). *Kisvárdá* rk. pl. isk. (1). *Sümege* rk. pl. isk. (1). **Összesen: 8 tanár.**

Érdekes megemlítenünk, hogy a jelenlévő 222 tanár (igazgató) közül

70-nek magyarországi (főiskolai v. egyetemi) képzítése, 138-nak csehszlovák-rendszerű képzítése volt, míg 14-en román egyetemen nyertek képzést. A jelenlévő tanárok közül 159 magyar anyanyelvűnek, 5 német-, 2 szlovák-, 6 orosz-, 48 rutén és 2 román anyanyelvűnek vallotta magát, kik közül 131 magyar tannyelvű, 41 rutén tannyelvű, 34 magyar-rutén tannyelvű, 8 szlovák tannyelvű, 3 magyar-szlovák-, 2 rutén-szlovák-, 2 magyar-román és 1 magyar-német tannyelvű polgári iskolában tanított. A tanfolyamon tervszerű órarendi beosztással az alábbi előadások tartattak meg:

a) A főiskolai előadások.

1. *Pedagógiai előadások:* Dr. Somogyi József egyetemi c. ny. rk. tanár, főiskolai rendes tanár. (6 óra.)
2. *Kulturális fejlődésünk a világháború óta.* Dr. Somogyi József egyetemi c. ny. rk. tanár, főiskolai r. tanár. (2 óra.)
3. *A központi ügyintézésnek a polgári iskolai tanárokkal kapcsolatos része. (Személyi ügyek).* Dr. Mileji Salamon János miniszteri titkár. (2 óra.)
4. *A központi ügyintézésnek a polgári iskolai tanárokkal kapcsolatos része. (Dologi ügyek.)* Dr. Galla Sándor tanügyi segédtitkár. (2 óra.)
5. *Magyar irodalomtörténeti előadások.* Dr. Sándor István főiskolai r. tanár (8 óra.)
6. *Magyar nyelvtudományi előadások.* Dr. Csefkó Gyula egyetemi magántanár, főiskolai szakelőadó. (6 óra.)
7. *Előadások Magyarország történelméből.* Dr. Eperjessy Kálmán egyetemi c. ny. rk. tanár, főiskolai r. tanár. (8 óra.)
8. *Magyarország földrajza.* Dr. Schilling Gábor egyetemi c. ny. rk. tanár, főiskolai igazgató. (10 óra.)
9. *Néprajzi előadások.* Dr. Bálint Sándor egyetemi magántanár, főiskolai szakelőadó. (2 óra.)
10. *A magyar népzene.* Dr. Szögi Endre főiskolai r. tanár. (3 óra.)
11. *Allattani előadások.* Dr. Kesselyák Adorján egyetemi magántanár, főiskolai r. tanár. (6 óra.)
12. *Növénytan előadások.* Dr. Hazslinszky Bertalan egyetemi magántanár, főiskolai r. tanár. (6 óra.)
13. *Vegytani előadások* Dr. Eperjessy György műegyetemi magántanár, főiskolai r. tanár. (6 óra.)
14. *A magyar mezőgazdaság problémái.* vitéz Török Imre főiskolai r. tanár (6 óra.)
15. *Az iskola-egészségügy fejlődése. Az egészségvédelmi munka szervezete.* Dr. Kanyó Béla egyetemi ny. rk. orvos-tanár. (2 óra.)
16. *Matematikai előadások.* Dr. Szőkefalvi Nagy Béla egyetemi magántanár, főiskolai r. tanár. (6 óra.)
17. *Fizikai előadások.* Dr. Budó Ágoston egyetemi magántanár, főiskolai r. tanár. (6 óra.)
18. *Az énektanítás pedagógiája és módszertana.* Dr. Szögi Endre főiskolai r. tanár. (3 óra.)

19. *A szlőjd tanításának főbb elvei.* Fogassy Ödön áll. tanítóképzőintézeti r. tanár, főiskolai szakelőadó. (4 óra.)
20. *A testnevelés tanításának módszertana.* Kovács Buna János testnevelő-tanár, főiskolai szakelőadó. (4 óra.)

b) Gyakorló polgári iskolai előadások.

1. *A polgári iskolai oktatás alapvető módszertani kérdései.* Kratofil Dezső az állami gyakorló polgári iskola igazgatója. (6 óra.)
2. *Polgári iskolai költségvetések, számvitel, számadás.* Kolb László miniszteri számvevőségi tanácsos. (2 óra.)
3. *A polgári iskola élete a tanév folyamán.* Koczás Sándor állami polgári iskolai igazgató. (2 óra.)
4. *A polgári iskolai tanári értekezletek.* Kelemen Ferenc községi polgári leányiskolai c. igazgató. (2 óra.)
5. *Az iskolai ifjúsági egyesületek.* Vicsay Lajos állami polgári iskolai r. tanár. (2 óra.)
6. *A magyar nyelv tanításának módszertana és bemutató tanítások.* Szántó Lőrinc állami gyakorló polgári iskolai szakvezető r. tanár. (12 óra.)
7. *A német nyelv tanításának módszertana és bemutató tanítások.* Jármai Vilmos állami gyakorló polgári iskolai szakvezető r. tanár. (10 óra.)
8. *A történelem tanításának módszertana és bemutató tanítások.* K. Bedekovich Lajos állami gyakorló polgári iskolai szakvezető r. tanár, c. igazgató. (12 óra.)
9. *A földrajzi tanításnak módszertana és bemutató tanítások.* Dr. Udvarhelyi Károly állami gyakorló polgári iskolai szakvezető r. tanár. (12 óra.)
10. *A természetrajz és vegytan tanításának módszertana és bemutató tanítások.* Jeges Sándor volt gyakorló polg. isk. szakvezető r. tanár, kir. főigazgatósági szakelőadó. (10 óra.)
11. *A mennyiségtan tanításának módszertana és bemutató tanítások.* Krix Márton állami gyakorló polgári iskolai szakvezető r. tanár. (10 óra.)
12. *A természettan tanításának módszertana és bemutató tanítások.* Matzko Gyula állami gyakorló polgári iskolai szakvezető r. tanár. (10 óra.)
13. *A rajz tanításának módszertana.* Fáber József állami gyakorló polgári isk. szakvezető r. tanár. (6 óra.)
14. *A női kézimunka tanításának módszertana.* Sztrokay Mária állami gyakorló polgári isk. szakvezető r. tanár, főiskolai szakelőadó. (6 óra.)

Az előadások az egyetem, a tanárképző főiskola és a gyakorló polgári iskola intézeteiben, illetőleg helyiségeiben voltak. A gyakorló polgári iskolai tanárok fenti előadások keretében 31 bemutató tanítást tartottak.

A hallgatók nagy elfoglaltságát Szeged sz. kir. város kulturális intézményeinek megtekintése és a rendezett tanulmányi kirándulások tették változatossá. Így kirándultak a hallgatók *Tápéra*, a szt. István-korabeli magyar falu települési és néprajzi viszonyainak a tanulmányozására, tiszai hajón a *Maros torkolatához és Szeged régi trianoni határához*, továbbá a Szeged környékében fekvő *Szentmihálytelekre az alföldi gyümölcs és paprikakultúra tanulmányozására*. Távolabbi kirándulásokat tettek a résztvevő tanárok *Palics-*

Szabadkára, Kecskemét és Bugacra, majd az utolsó 2 napon Budapesrte.

A tanfolyamon résztvevők a *Horthy Kollégiumban* kaptak ingyenes lakást és étkezést. A résztvevők útiköltségei is megtérítettek. A tanfolyam összes költségeit (*mintegy 35.000 P-t*) a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr fedezte. A tanfolyam vezetője: *dr. Schilling Gábor* egyetemi c. ny. rk. tanár, főiskolai igazgató volt, az adminisztratív ügyeket pedig: *Kratofil Dezső*, az állami gyakorló polgári iskola igazgatója végezte.

A tanfolyam ünnepélyes bezárása szóp, művészi műsor keretében az egyetem aulájában volt, amelyen a miniszterium képviselőjében *dr. Damjanovich Lajos* miniszteri tanácsos, ügyosztályfőnök, *dr. Simon László* miniszteri tanácsos, az egyetem képviselőjében: *dr. Banner János* e. i. dékán és a szegedi tankerület nevében: *dr. Balogh Anyos* tankerületi kir. főigazgató is megjelent. A tanfolyam végén a résztvevő tanárok a magyar irodalomtörténetből, Magyarország történelméből és földrajzából és gyakorlati tanításból vizsgát tettek. A résztvevők szorgalmának jele, hogy a vizsgálatra állottak közül *149-en* (a résztvevők 2/3-da) *dicséretesen feleltek* meg a vizsgálati követelményeknek.

Az a véleményünk, hogy a tanfolyamon résztvevő polgári isk. tanárok a magyar nemzeti tárgyú előadások lélekformáló hatásával, szaktárgyi és pedagógiai műveltségük gyarapodásával és a tanfolyam sok értékes és vonzó lelki élményének varázsával távoztak Szegedről, magukkal víve az *Alma Mater* testvéri szeretetét is.

Az a véleményünk, hogy a tanfolyamon hallottak a résztvevők lelkében maradandó nyomokat is hagytak, megismertetvén egyben velük a magyar polgári iskolai tanárképzés mai magas színvonalát, gyakorló polgári iskolájának nagyszerű berendezését és pedagógiai munkáját és az országos intézményeknek nemzetnevelő hatásait. (k. d.)

Szántó Lőrinc: *A magyar helyesírás-tanítás alapelvei* című műve a leg-súlyosabb tanítási kérdés elméleti és gyakorlati megoldását adja. Tartalma:

1. *A helyesírási nehézségek, s a leküzdésükre irányuló törekvések.*
2. *Hibakutatás.*
3. *A tanítás anyaga.*
4. *A tanítás módja.*

A nyelvtantól független helyesírás-tanítás.

A nyelvtanon alapuló szó- és mondatkaptafák kialakítása.

A helyesírási nehézségek együttes gyakorlása.

Az iskolai dolgozatok javítása.

Ára iskoláknak 6.— P, tanároknak 5.— P.

Kiadványunk jelen füzeté 96 oldal. A Cselekvés Iskolájára az előfizetési díj a *Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság Szegedi Fiók 26228 sz.* csekkszámlájára küldendő be.

Nyomatott: *Ablaka György* könyv- és újságyomdájában. Szeged, 1941.